

گزارش نشست تخصصی با دفاتر کارگزاری‌های سازمان ملل متحد در جمهوری اسلامی ایران

این جلسه با حضور نمایندگان صندوق جمعیت ملل متحد، فائو، یونیسف، برنامه توسعه ملل متحد، کمیساریای عالی سازمان در امور پناهندگان، سازمان توسعه صنعتی، دفتر هماهنگی امور انسان دوستانه، برنامه جهانی غذا، سازمان بهداشت جهانی، سازمان بین‌المللی مهاجرت و مرکز اطلاعات سازمان ملل و همچنین نمایندگان نهادهای داخلی شامل نمایندگانی از وزارت امور خارجه، وزارت جهاد کشاورزی، نهاد ریاست جمهوری، وزارت علوم، شورای فرهنگی و اجتماعی زنان، سازمان محیط زیست، کانون اصلاح و تربیت قوه قضائیه، وزارت آموزش و پرورش، وزارت بهداشت، نیروی انتظامی و وزارت رفاه و امور اجتماعی تشکیل شد. گزارش مشروح این نشست توسط اداره کل امور بین‌المللی زنان و حقوق بشر تهیه شده است که به جهت مفصل بودن خلاصه‌ای از آن آورده می‌شود.

ابتدا آقای پورنجف، رئیس اداره امور بین‌المللی زنان و حقوق بشر در وزارت امور خارجه اظهار داشت: آشنایی با فعالیت‌های کارگزاری‌های سازمان ملل در تهران در حوزه جنسیت از اهمیت به‌سزایی برخوردار است زیرا بعضی نهادهای داخلی نسبت به پاره‌ای از اقدامات آنها نگرانی‌هایی داشته و معتقدند که واقعیت‌های جامعه ایران به درستی منتقل نشده است. این مسأله باعث شده که بعضی از سازمان‌ها مایل به همکاری با کارگزاری‌های سازمان ملل متحد نباشند. البته کارهای مهم و مثبتی از قبیل چاپ کتاب "تنظیم خانواده بر مبنای استفتائات دینی" و یا کتاب "تربیت بدون خشونت" از سوی سازمان ملل متحد انجام گرفته که قابل قدردانی است. ما از کارگزاری‌های سازمان ملل می‌خواهیم برای کسب اطلاعات و آمار صحیح به افراد و نهادهای کارآمد و مسؤول مراجعه نمایند. همچنین درخواست می‌نمائیم به هنجارهای تعریف‌شده در جمهوری اسلامی ایران توجه و دقت لازم را داشته باشند. در دومین کنفرانس وزرای زن سازمان کنفرانس اسلامی که در اوایل آذرماه در قاهره برگزار شد هیأتی از ایران حضور داشت که با تبیین هنجار "عدالت جنسیت" توانست آن را در برنامه عمل پیشبرد زنان با اجماع به تصویب برساند. در حال حاضر مفهوم "برابری جنسیتی" به چالش کشیده شده و این موضوعی است که لازم است کارگزاری‌ها با مراجعه به نهادهای ذی‌صلاح اطلاعات لازم را کسب نمایند. همچنین در آن

اجلاس مبانی منشور حقوق و مسؤولیت‌های زنان جهت جایگزینی با کنوانسیون CEDAW به تصویب رسیده است. به علاوه با تصویب اعضا، جمهوری اسلامی ایران میزبان سومین کنفرانس وزرای زن سازمان کنفرانس اسلامی در سال ۲۰۱۰ اعلام گردید.

ایشان همچنین برخی از شاخص‌های جنسیتی در جمهوری اسلامی ایران نظیر: ترکیب جنسیتی، امید به زندگی و وضعیت آموزشی و تحصیلی دختران را به اطلاع حضار رساند. همچنین به طور خلاصه به سوابق طرح و تصویب CEDAW و مغایرت موارد آن با مبانی دینی در کشورهای اسلامی پرداخته و اظهار داشت: در سال ۱۶۴۹ با امضای پیمان وستفالی بین امپراطوری فرانسه و روس، اثریش به ۴۰۰ منطقه محلی تقسیم شد. به همین سبب در اروپا ۴۰۰ کلیسای محلی ایجاد گردید که نظریات خود را بدون کسب تکلیف از واتیکان اعمال می‌نمودند و این موضوع موجب طرح دیدگاه‌های زیادی در رابطه با موضوع زنان شد. در سال ۱۷۸۹ با وقوع انقلاب فرانسه، نهضت زنان با شعار برابری شکل گرفت و به دنبال آن در آمریکا در مبارزات بندر «بستون» موضوع برابری حقوقی مطرح گردید. در سال ۱۹۴۶ کمیسیون مقام زن تشکیل شد که با عضویت ۱۵ کشور کار خود را آغاز کرد و تاکنون ۵۲ نشست داشته است. سال‌های ۱۹۷۵ تا ۱۹۸۵، دهه زنان نامگذاری شد و در سال ۱۹۷۹ در کنفرانس وزرای خارجه عدم تعهد، نماینده کوبا پیشنهادات جدیدی در حوزه زنان مطرح نمود که با مخالفت بسیاری از کشورها مواجه گردید. در حوزه رفع تبعیض نیز کوبایی‌ها کنوانسیون CEDAW را مطرح و به تصویب رساندند. در ادامه این روند دانمارکی‌ها نیز موضوع توانمندسازی زنان را مطرح کردند. نماینده وزارت امور خارجه همچنین تأسیس قانون اصلاح و تربیت را یکی از دستاوردهای

مهم و بزرگ جمهوری اسلامی که می‌تواند الگوی همکاری‌های جنوب - جنوب قرار گیرد برشمرد. سخنران بعدی نماینده صندوق جمعیت ملل متحد بود که این جلسه را فرصت بسیار خوبی برای بررسی و تعامل درخصوص مسائل جنسیتی قلمداد نمود. وی اعلام کرد: در مدت اقامت در ایران از موضع این کشور در ارتباط با واژه برابری جنسیتی و کنوانسیون مزبور آگاه گردیده است. وی افزود: اکنون ۱۸۰ کشور این کنوانسیون را تصویب کرده‌اند. سازمان ملل از ظرفیت بسیار خوبی در مورد همکاری جنوب - جنوب و یا جنوب - شمال برخوردار است. در ایران از سال ۱۹۹۰ روند آموزش زنان افزایش یافته و اکنون به بالای ۹۰ درصد رسیده است. در زمینه بهداشت و کنترل خانواده نیز نرخ مرگ و میر زنان کاهش یافته است. اگرچه برنامه توسعه چهارم در این زمینه هفده ماده دارد لکن سازوکارهای مناسب در آن پیش‌بینی نشده است.

در ادامه نماینده ریاست جمهوری ضمن اعلام آمادگی جهت اجرای پروژه‌های مشترک با سازمان ملل اظهار داشت: ایده‌ال جمهوری اسلامی این است که اشتغال برای هر دو جنسیت به اندازه کافی وجود داشته باشد، لکن با توجه به نبود این شرایط باید توجه نمود که اولویت با کدام است. اگرچه دفتر برنامه توسعه سازمان ملل نفقه را مانع رشد زنان می‌بیند لکن باید به شرایط قومیتی در ایران توجه نمود. در ایران فاصله زیادی با اهداف منشور حقوق و مسؤولیت‌های زنان مشاهده می‌شود، ولی دولت در جهت رفع این مشکلات کوشش می‌کند. سپس ایشان به مواردی که نشانه رشد زنان و درک بالای زنان ایرانی از نقش خود در اجتماع است، اشاره کردند.

سخنران بعدی نماینده وزارت کشاورزی بود که فعالیت‌های زنان در بخش کشاورزی را تشریح نموده و اعلام داشت: زنان در سال ۸۶ بیش از یکصد میلیون تن تولیدات کشاورزی داشته‌اند و شرکت‌های تعاونی با مدیریت زنان دارای حدود ۶۰ هزار عضو می‌باشند. ۶۵ درصد از فارغ‌التحصیلان رشته کشاورزی در دانشگاه‌ها را دختران تشکیل می‌دهند. ایشان همچنین به برخی از زمینه‌های فعالیت زنان در بخش کشاورزی اشاره کرد.

در ادامه نماینده شورای فرهنگی - اجتماعی زنان به سابقه ایجاد شورای مذکور از حدود ۲۰ سال گذشته اشاره کرد و گفت از نظر ساختار، این شورا وابسته به شورای عالی انقلاب فرهنگی بوده و مصوبات آن برای کلیه دستگاه‌ها لازم‌الاجرا می‌باشد. کارگزاری‌های سازمان ملل و نهادهای مرتبط با موضوع زنان در دنیا دارای هدف مشترک رشد و تعالی زنان و مبارزه با ظلم و تبعیض می‌باشند. برای نزدیک‌تر کردن دیدگاه‌ها بهتر است ابتدا مفاهیم به خوبی تبیین گردد، زیرا در فرهنگ‌های مختلف ارزش‌ها متفاوت هستند. ایشان در ادامه افزودند سند پکن نیز به علت گذشت چندین سال از تدوین آن نیاز به تجدیدنظر دارد.

در بخش دوم نشست که بعداز ظهر تشکیل گردید ابتدا نماینده صندوق جمعیت ملل متحد با تشکر از وزارت خارجه برای تنظیم این نشست اولین هدف توسعه هزاره سوم را ریشه‌کن کردن فقر اعلام نمود و اظهار داشت به منظور نیل به این هدف باید آن را به صورت کلان مورد بررسی قرار داد. بررسی‌ها می‌تواند در قالب ارائه خدمات آموزشی به افراد آسیب‌پذیر و نیازمند، تهیه برشور، برگزاری کارگاه‌های آموزشی و میزگرد و تهیه پوستر و فیلم باشد. وی هدف دوم را دستیابی به آموزش ابتدایی و عمومی، هدف سوم تصحیح برنامه جنسیتی، هدف چهارم

کاهش مرگ و میر کودکان، هدف پنجم بهبود وضعیت بهداشتی مادران، هدف ششم مبارزه با ایدز، مالاریا و سایر بیماری‌ها، هدف هفتم توانمندسازی زنان کشاورز و هدف هشتم را نیل به آرمان‌های توسعه هزاره سوم و برگزاری کارگاه‌های آموزشی اعلام نمود و اظهار داشت: کارگزاری‌های وابسته به سازمان ملل برنامه‌هایی جهت نیل به اهداف مذکور طراحی و برنامه‌ریزی کرده‌اند. وی افزود: اگرچه در جمهوری اسلامی ایران در بعضی از موضوعات تلاش شده است اما هنوز جای کار زیادی وجود دارد، به‌خصوص همکاری‌های درون‌بخشی، هماهنگی نهادها با یکدیگر، تبادل اطلاعات و دسترسی به گروه‌های هدف و همسان نیز بسیار با اهمیت است.

سپس نماینده نیروی انتظامی بیان داشت: ایجاد امنیت وظیفه و مأموریت پلیس است. مقامات مسؤول به این نتیجه رسیده‌اند که تنها ۳ درصد از جمعیت را افراد شرور تشکیل می‌دهند، لذا بحث پیشگیری اجتماعی رفتارهای بزهکارانه و آموزش زنان و دختران در دستور کار فعالیت‌های پلیس قرار گرفته است و مجتمع آموزشی کوثر در این راستا بنا شده است. امروزه زنان بازپرس، وظیفه بازجویی از زنان را به عهده دارند و در بیمارستان‌های نیروی انتظامی نیز کادر پزشکی زن وجود دارد. همچنین وجود زنان مشاور قضایی و مددکار باعث شده که زنان مجرم راحت‌تر با پلیس همکاری کنند. پس از آن، نماینده دیگر صندوق جمعیت ملل متحد در تهران گرایش فعالیت‌های نهاد مربوطه را اعلام نمود که اهم آنها عبارتند از:

- برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای دانشجویان رشته حقوق بشر
- درنظر گرفتن مسائل جنسیتی در برنامه‌ریزی کاری کلی
- برگزاری کلاس‌های آموزشی

- همکاری با اداره کل امور اتباع و مهاجران خارجی وزارت کشور

- آموزش صاحب‌نظران دولتی و غیردولتی

- آموزش نوجوانان توسط مددکاران مشاغل در نیروی انتظامی

- تدوین مطالب تخصصی در زمینه خشونت علیه زنان

- نماینده سازمان بین‌المللی مهاجرت نیز بعضی از حوزه‌های فعالیت را به شرح زیر اعلام کرد:

- همکاری مشترک برای بهبود عملکرد اقتصادی و اشتغال‌زایی

- برقراری نظام توسعه مهارت‌های کارآفرینی

- اجرای پروژه‌های اشتغال‌زایی کوچک برای زنان سرپرست خانوار

- آموزش مامایی

- آموزش فنی و حرفه‌ای

- کمک به زنان و ایجاد فرصت برای اخذ بورسیه تحصیلی از دولت آلمان

- آموزش مهارت‌های مختلف

در ادامه نماینده دفتر امور هماهنگی بشردوستانه سازمان ملل بیان داشت: متأسفانه ایران از لحاظ بلایای طبیعی از رتبه بالایی برخوردار است و در این میان زنان و کودکان از آسیب‌پذیرترین اقشار محسوب می‌شوند. در آمار سازمان ملل نیز زنان و کودکان بیشترین قربانیان بلایا را تشکیل می‌دهند. البته هدف این دفتر تنها کمک به زنان نیست. در نظر است جهت آموزش و توانمندسازی زنان در سال جاری کارگاه‌های آموزشی برگزار شود. در بحث مدیریت سوانح و بلایا به هنگام بروز حوادث مواردی موردتوجه قرار گرفته است که اهم آنها عبارتند از:

- ارتقای ظرفیت ملی برای آمادگی در زمان بروز بحران‌ها

- بازبینی برنامه ملی سلامت باروری در بحران

- تعلیم گروه امداد سریع

- ارتقای همکاری‌های انسان‌دوستانه

در ادامه نیز وی اقدامات سازمان بهداشت جهانی در این رابطه را اعلام نمود که عبارت بودند از:

- توانمندسازی زنان در زلزله بم

- توانمندسازی اقتصادی رابطین بهداشت زنان

- تدوین راهنمای مدیریت بلایای جامعه محور با رویکرد جنسیتی

سخنران بعدی، رئیس کانون اصلاح و تربیت بود که هدف از تأسیس این مرکز در ده سال قبل را توجه به نیازهای جامعه برشمرد. وی اظهار داشت: از دیگر اهداف موردنظر، اصلاح و فراهم‌آوردن محیطی سالم برای رشد جسم و روان کودکان محروم از آزادی بوده است. این کانون، کودکان زیر ۱۸ سال را با حکم قضایی پذیرفته و در خوابگاه‌ها اسکان می‌دهد. در خاتمه ایشان درخصوص همکاری با سازمان ملل برای حمایت از کودکان بی‌سرپناه به ویژه دختران مهاجر و بزهکار اعلام آمادگی نمود. سپس نماینده شورای فرهنگی - اجتماعی زنان به دستاوردهای این نهاد اشاره نمود و اظهار داشت: اعضای شورا کار سیاست‌گذاری در حوزه زنان را مورد توجه ویژه قرار داده‌اند. گاهی مشاهده می‌شود که در گزارش‌های کارگزاری‌های سازمان ملل بعضی از قوانین کامل منعکس نشده و حتی اشتباهی نیز رخ داده است که باید موردتجدید نظر قرار گیرد. در این گزارش‌ها دیده شده که دین را منشأ خشونت دانسته‌اند، در صورتی که از دیدگاه رهبران ما، دین مظهر رأفت است و نه خشونت. به علاوه بایستی توجه شود که نفقه به زن به معنی وابستگی اقتصادی نیست بلکه وظیفه مرد برای حس مسؤولیت بیشتر است.

در پایان نماینده صندوق جمعیت ملل متحد در جمع‌بندی اظهار داشت: هدف از این نشست تبادل اطلاعات و رفع چالش‌ها و کاستی‌ها به منظور همکاری بیشتر بوده است. سازمان ملل متحد دارای مراکز و برنامه‌های مختلفی در خصوص توسعه کارهای انسان دوستانه و برقراری صلح است. ایران منشور سازمان ملل را امضا و اکثر کنوانسیون‌های آن را اجرا نموده است که بسیار ارزشمند می‌باشد.

نماینده یونیسف نیز اظهار داشت: در خصوص آموزش دختران روستایی جای خوشوقتی است که در بعضی از استان‌ها وزارت آموزش و پرورش با وجود عدم اتمام زمان طرح آزمایشی، کار خود را آغاز کرده است. این طرح پس از ارزیابی دوره‌ای اگر پیشرفت خوبی داشته باشد به عنوان یک رشته تحصیلی در دانشگاه‌ها و مراکز علمی ارائه خواهد شد.

در پایان نماینده وزارت خارجه نواقص ترجمه‌ای برخی نشریات سازمان ملل و ایجاد ابهامات در آنها را متذکر شد. وی با اشاره به سابقه طولانی هلند در اجرای

تمام مفاد کنوانسیون CEDAW اظهار داشت: امروزه در این کشور ۸۰ درصد خشونت‌های خانوادگی مشاهده می‌شود. اگر ما به وجود سازمان ملل متحد اعتقاد نداشتیم امروز این جلسه تشکیل نمی‌شد بنابراین باید با یکدیگر به تفاهم برسیم زیرا این جاده‌ای دوطرفه است، لذا پیشنهاد می‌گردد:

۱. جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی در رأس فعالیت‌ها قرار گیرد.

۲. نشست تخصصی با شورای فرهنگی-اجتماعی زنان و مرکز امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری در آینده نزدیک برگزار شود.

۳. در نشست تخصصی با کارگزاری‌های سازمان ملل عدالت جنسیتی توسط وزارت امور خارجه تبیین شود.

۴. پروژه‌های همکاری‌های آتی آماده و توسط وزارت امور خارجه در اختیار کارگزاری‌ها قرار گیرد.

تلخیص: زهرا طاهری‌امین

مرکز مطالعات راهبردی

دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی